

Sait Çetinođlu: Yakubi Süryanilerin Süryani Katoliklere Yönelik Baskı ve Zulümleri I. Bölüm

Posted on 12/05/2020

Kildaniler Mezopotamyanın kadim ve mazlum halklarından biridir. Bu halkı, yılın (2020) başından beri kayıp olan, İstanbul Kildani Kilisesi ruhbanı Remzi Diril'in anne ve babası Şmoni ve Hürmüz Diril çiftinden bu halkın tarihsel topraklarında tek tük kalan bakiyelerinden hatırlarsınız.

Şmoni Diril'in cansız bedeni, kendilerinden haber alınamayan 11 Ocak 2020 tarihinden 70 gün sonra dere yatağında bulunmuş, Hürmüz Diril'den halen herhangi bir haber alınamamıştır.

Peder Remzi Diril'in anlattığına göre 1989'da köyleri boşaltıldığında İstanbul'a taşınan Diril ailesi, 1992'de köye geri döndü ama köy 1994'te tekrar boşaltıldı.

Remzi Diril, "O tarihten sonra 2011'de köye gidip ilkbahar ve yaz aylarında yaklaşık beş ay orada kalmaya başladık. 2014'ten beri de köyde yerleşik olmaya başladık, anne ve babam o tarihten beri yaz-kış hep köyde yaşıyor. Yazın köydeki hane sayısı beş altıya yükseliyor ama orada kalıcı olan anne, babam ve bir komşumuz" diyor.[1]

Beytüşşebab'ın Kovankaya Köyü'nün tarihsel adı Mahri olup Türkleştirme sürecinde adı değiştirilenler arasında yer alan köy, boşaltmalar sonrası kayıp vakalarının da yaşandığı bir yer.

Şmoni Diril'in amcasının torunları da 1994'ten bu yana kayıp. 1994 yılında 12 yaşında olan İlyas Diril ve 16 yaşında olan Zeki Diril'den gözaltına alındıktan sonra bir daha haber alınamamıştı. Kayıp iki çocuğun öyküsü, Cumartesi Anneleri'nin 628. haftasında da kamuoyuyla paylaşılmıştı.

Cumartesi Anneleri, İlyas ve Zeki'nin, 1989'da köyleri boşaltılınca İstanbul'a taşındığını, daha sonra kazandıkları parayı eve götürmek üzere 2 Mayıs 1994'te İstanbul'dan Şırnak'a doğru giderken gözaltına alındıklarını ve daha sonra kendilerinden haber alınamadığını duyurmuştu.

Her iki çocuk için başlatılan soruşturma takipsizlikle kapatıldı, Zeki Diril'in ailesi AİHM'e başvurdu ve Zeki'nin kaybolmasından devletin sorumlu olduğuna karar vererek Türkiye'yi oybirliği ile mahkûm etti.[2]

Kildani toplumuna yapılan zulümlerin tarihsel geçmişi vardır. Zulümler sadece günümüze özgü değildir. Bu yazı dizisinde Kildani toplumuna yapılan devlet baskısı yanında, Yakubi Süryanilerin baskılarına örnekler verilecektir.

Süryani Katolik Patrik Vekili Theofil-Gabriel Tappuni'nin mektubu[3], Mardin'de bir Yakubi başpiskoposunun katolikliğe geçişi ve yaşadığı baskı ve zulümlere yöneliktir.

Tappuni mektubuna "Turabdin'nin (Yukarı Mezopotamya'da) Mor Malke Manastırı'ndan[4] Yakubi Başpiskopos Seweriyos Şamuel Laħdo'nun[5] [katolikliğe] geçişini sizlere sevinçle iletayim. Bu geçişinin birbirinden ayrı ve çok güzel olan karakteristik nitelikleri var, bu yüzden burda onun yeniden verilmeyi hak etmekte." Sözleriyle başlamaktadır.

Tappuni, tam üç ay önce konutuna gelen Yakubi topluluğundan bir aşiret lideri Şam'un Malke'nin kendisine:

“Saygıdeğer Peder,

Hiçbir prelüte gerek duymadan size geldim, nedeni, kendi topluluğumu arkamda bırakmak, Katolik olmak istiyorum!” der.

Patrik vekili dini bir takım kavramlar üzerine sorular sorduğunu ve aldığı cevaplarda “en temel konulu gerçekler üzerine dahi onu tamamen yoksun buldu[ğunu] ekledikten sonra. Tappuni “Bundan öte, Turabdin’de dinsel bilgisizlik, tüm Yakubiler için, acınası bir anlamdadır.” Gerçeğini paranteze alır.

Patrik vekili, Malke’ye amacını sorduğunda: “Katolikler her yerde, farkındayım, birbirine en yüksek sevgiyi besliyorlar. Ve orda sevginin kendisi gerçekten bulunmakta. Buna karşın biz Yakubiler arasında, birbirine sevgi besleyen iki piskoposu, iki ruhbanı veya sıradan iki insanı bulamıyorsun. Bu yüzden kendi topluluğumu arkamda bırakmak istiyorum, [yerine] katolikliğe katılmayı...” cevabını almıştır.

Tappuni, “Elbette, hiç bir kuşkuya yer vermeden onu kilisemize kabul ettim ve bu umutla, bölgede olan geniş etkinliğinin yardımı ile birçok insan onu izleyebilir. Ona bazı öğütler sunduktan sonra, dünyasal sorunlar için, onu Vekil atadım ve pelerin giydirdim.”

Şam’un Malke birkaç gün sonra tepeden tırnağa silahlı 20 kadar adamının refakatinde Mardin’in 80 km doğusunda bir köy olan Badëbbe’ye[6] döner.

Malke’ye, kendisine bağlı olan köylerde etkin bir çalışma yapabilsin, ona yardımcı olsun ve halkı tarafına kazanabilsin diye, ona gerekli olabilecek tüm öğütleri iletilerek, geçmişte misyon faaliyetleri için Turabdin’e gönderilen, Peder Piyer İsa da bilgilendirilir.

Bir zaman sonra onun yanına Patrik Vekilini temsilen yeni geçişimcinin gönül-temizliliğinde samimi olup olmadığını, çevresinin geniş olup olmadığını ve çevresindeki gerçek etkinlik

derecesini anlamak üzere, Peder Hanna Tēbbe gönderilir.

Temsilci olumlu haberlerle geri döner. Geçişimci umutlu ve kararlıdır. Malke Ağa, sözünü tutarak az zaman önce hemşerisi ve akrabası olan Mor Malke başpiskoposu Seweriyos Şamuel Laḥdo'yu yola getirip katolikliğe kazandırdığını söylemiş.

Yakubiler, Mardin'deki Yakubi Patrikhanesi Genel Vekiline kendisini şikayet ettiklerinde Başpiskopos Şamuel Laḥdo da katolikliğe geçmeye karar vermiştir. "Bunun üzerine sözü edilen Yakubi başpiskoposu, Başpiskopos Şamuel Laḥdo'yu kendi manastırına zorla getirtti ve onu Mardin yakınlarındaki Za'faran Manastırı'na kapattı.

Orada Yakubi ruhbanlar ve hademeler onu göz altında tutarak kötü işlemlerde bulundular. Böylece ona ne malı-mülkü üzerinde tasarruf yapma, ne de işlerini yoluna koyma fırsatı bıraktılar.

Amaç; onu katolikliğe geçmek niyetinden vazgeçirtmekti. Ayrıca ona elden gelen zulmü yaptılar, katolikliğe olan kinlerini döktüler ve işi ona, şunu söylemeye kadar vardırıdılar: Seni bir Katolik olarak görmektense bir putperest, çok tanrılı bir dinin mensubu olarak görmeyi tercih ederiz, bizim için o daha iyi.

Durum böyleyken Mardin'deki Kildani Peder Jozef Tıfinkçi[7] Şubat ayının başlarında Za'faran Manastırı'nın yanından geçerken şöyle bir ziyarette bulunayım, deyip içeri girdiğinde tutuklu piskoposun bu onur kırıcı durumunu gördü. O saygıdeğer insan acılar içinde kıvranıyordu. Tutuklu, zar-zor da olsa Kildani ruhbandan kendisini bu zindandan kurtarması için yalvardı.

Peder Jozef Tıfinkçi, bu çok kötü durumdaki zavallı piskoposun yardımına koşmayı ihmal etmedi, ona cesaretlendirici sözler verdi ve buradan kurtulabilmesine yardım edecek öğütlerde bulundu. Kildani ruhban, Mardin'e döndüğü akşam beni [Tappuni'yi] ziyaret

ederek gördüklerini, duyduklarını anlattı.

Bunun üzerine zor durumdaki piskoposun kurtulması için dua ettim ve bunun için ne yapabileceğimi, öte yanda, olası önlemler hakkında düşündüm.

Başpiskopos Laḥdo'da meğer Za'faran Manastırı yetkilisinden Mardin'e, oradaki Yakubi Patrikhanesi Vekili nezdine gönderilmesini talep etmiş. O da bu yolla kurtulmayı düşünmüş anlaşılır. Neyse ki ricasını kabul etmişler. Bunu kendisine öğütlemiştik. Za'faran'dan Mardin'e 6 km mesafeden gönderildi.

Ama nasıl!... elleri yine bağlıydı ve ona bir muhafız refakat ediyordu.

Yakubi piskopos asık bir suratla sert şekilde onun katolikliğe geçmek istemesinin ağır bir suç olduğunu söyleyerek yaşına-başına, konumuna bakmadan onun kötü biri olduğunu yüzüne söyledi ve onu hakaretlere boğdu. Sonra da muhafızlara emir vererek onu Za'faran Manastırı'ndaki tutuk evine götürmelerini söyledi.

Şamuel Laḥdo bu şekilde kendi üst amiri olan Yakubi Vekil Başpiskoposuna emanet edilmiş oldu. Ama Laḥdo'yu gönderirken gerçekten acımasızdı. Bu şekilde davranmasının nedeni onun kaçarak bizim kiliseye tekrar dönmesini engellemek içindi. Zira kilisemiz onun yolu üzerindeydi ve Laḥdo yine bağlıydı.

Bizim kilisenin kapısı önüne vardıklarında Seweriyos Şamuel Laḥdo, katedralin koruyucusu olan Lekesiz ve Kusursuz Bakire Meyem Ana'yı görerek kendisine yardım etmesi için yalvardı.

Sonra birden ellerindeki bağa asıldı ve onu kopararak koşup kapıdan içeri doğru koştu. Yakubi muhafız koştu arkasından ve yakalayarak altına aldıktan sonra tekme ve yumruklarla acımasızca dövmeye başladı. Bizi de kendisine yardım etmeye çağırıyordu bir taraftan. Bizim

Süryani ruhbanlardan biri olan Peder Matta Xrimo, yanında diğer hademelerle birlikte koşular, hemen kurbanı celladının elinden kurtardılar.

Başpiskoposu celladlarının ellerinde gördüklerinde, onlara bu bir sürpriz olmadı! Zavallı kurbanı serbest bıraktılar. Daha sonra, gardiyanlarına el koymamaları için zorladılar ve bu yenilgilerini geri gidip efendilerine ve Yakubi sektercilerine anlatmak için azarladılar.

Seweriyos Şamuel Laḥdo özgürlüğüne kavuşunca yanıma geldi hemen. Onu görünce artık nasıl mutlu olduğumu siz tasarlayın. 16 Şubat Pazartesi günüydü.

Bu arada şunu da belirteyim ki Laḥdo özgür kaldığı akşam, hemen Beyrut'a, Yüce İyilekte İğnaḥiyos Afrem Raḥmani'ye, yani bizim saygıdeğer Antakya Süryani Katolik Patriğimize, - Beyrut'ta kalıyor - şu sözlerle bir telgraf göndermiş:

Tüm içtenliğimle, Vekiliniz Theofil-Gabriyel Tappuni'nin önünde, Kutsal Havari Petrus'un ardılı Papa'nın egemenliğine ve sizin Yüce İyilekteliğinize, siz yasal Süryani Patriğimizin her türden sözünü dinliyeceğime ve uyacağıma dair, and içiyorum. Beni, Kutsal Katolik Kilisesi'nde ağırlayarak karşılama ve kutsamanızı rica ediyorum.

İmza

Mor-Malke

Başpiskoposu Seweriyos Şamuel

Bundan öteye başpiskopos, 18 Şubat'ta kaleme aldığı telgrafın yanıtını beklemeden, Patrik Raḥmani'ye, Klasik Süryanice el yazısı ile yazılmış, kendi inancını ve Yakubilik yanıtısını içeren resmi reddedilmesini bir mektupla verdi.

Aşağıda bir bölümünü çevirerek veriyorum:

Yüce İyilekte (Raḥmani) kişiliğinizin ayaklarına tüm benliğimle kapanarak ve ellerinizden saygıyla öperek belirteyim ki, bağışlayıcılığınıza sığınarak Kutsal Ruh'un inayeti sayesinde Katolik Kilisesi'nin gerçek olan inancına tüm varlığımı adamak ve onu kucaklamak üzere sapkın Yakubi inancını şu çok yakınlarda terketmiş bulunmaktayım...

Hemen şunu önceden belirteyim: Roma'nın Papalık egemenliğini ve onun izleyenlerini kabul ediyorum. Kurtarıcımız İsa Mesih'in ilahi kişiliğinde iki doğa[8] taşıdığına, ben de inanıyorum. Yine inanıyorum ki ölümden sonra ruhların aklanacağı bir yer var. Göksel azizlerin iyilekte bir görünümüne sahip olduğunu; Kutsal Ruh'un Baba ve Oğul'dan görüldüğüne inanıyorum...

Ve son olarak da inanıyorum ki Katolik Kilisesinin her dediği doğrudur. Yüce İyilekteliğinizden rica ettiğim şu:

Beni, Kutsal Katolik Kilisesi'nde, kayıp bir evlat gibi ağırlayarak karşılamanızı ve koyun sürünüzden ayrı düşmüş bir kuzu olarak kabul ediniz ve benim için dua ediniz ki Ulu Tanrı inancımda bana yardımcı olsun...

Sizi ayrıca bilgilendirmek isterim ki Saygıdeğer Vekiliniz Gabriyel Tappuni, beni sevgi ve yüce gönüllülükle kabul etti. Bu geçiştirme konusundan ötürü Mardin ve Za'faran Manastırında Yakubilerden çektiklerimi, Yüce Kişilikleri tek tek bunları size aktarabilir.

19 Şubat günü Raḥmani bana telgrafla daha önce benim çektığım telgrafı yanıtladı ve bu değişim konusunda bana, vicdanımla hareket etme yetkisi verdi. Ayrıca bundan dolayı şahsıma günah yüklenemeyeceğini beyan etti."

Başpiskopos Seweriyos Şamuel Laḥdo sıradan herhangi bir kişi değildir. Yakubilerin yanında

önemli bir yere sahip olan bir kişi ve oldukça geniş bir başpiskoposluğun başında bulunmaktaydı. Seweriyos-Şamuel Laħdo, aslında, Mor Malke Manastırı'nda, Turabdin'in dağlık yöresinde, altı yıl Yakubi Başpiskoposu olarak bulunmuştur. Kendisinin verdiği bilgiye göre, onun Başpiskoposluğuna bağlı, aŐađıdaki köyler bulunmaktadır:

1- Xarabale [Harapali, Üç köy mah], 80 Yakubi aile (400 kişi) Dimet adı ile bir papaz barındırıyor.

2- Kafro Tahtayto [Kafrô Taxtayt, Elbeđendi] 30 aile (180 kişi), bir papaz - adı Yusêf- barındırıyor.[1]

3- Arbo [TaŐköy] 100 aile (yaklaşık 600 kişi), bir papaz, adı Afrêm, barındırıyor.

4- Êħwo [H̄abab- Güzelsu] (Dođu tarafında 2 km uzaklıkta), 10 aile (50 kişi), bir rahip-papaz - adı Yusêf- barındırıyor.

5- Badêbbe [Dibek] başpiskopos ve Ađa Šam'un Malke'nin kendi köyleri. Burda 50 aile (250 kişi) bir papaz - adı Gabriyel - barındırıyor.[2]

6- Sedari ve Xarabe-mêŐka, iki bitiŐik köy, 40 aile (250 kişi), bir papaz - adı H̄anna - barındırıyor.

7- Mar-Bobo, 50 aile (300 kişi), iki papaz - adları Awgin ve H̄anna - barındırıyor.

8- GrafŐe, 30 aile (150 kişi), bir papaz, - adı Malke - barındırıyor.

9- M'are, 15 aile (80 kişi), bir papaz - adı Yusêf - barındırıyor.

Başpiskoposun denetiminde Mor Malke Manastırı, Mor Yuħanun Manastırı, Mor Abrohom

Manastırı ve Mor Eliyo Manastırı olmak üzere dört tane Yakubi Manastır daha bulunmaktadır.

Değerli okuyucularımız, Kuzgun Portal'ın daha geniş kitlelere ulaşabilmesi için bize yardım edebilirsiniz. Lütfen Tweeter hesabımızı takibe alınız ve beğendiğiniz gönderileri paylaşınız. Bu bizim geniş kitlelere ulaşmamıza büyük katkı sunacaktır. Adresimizi takibe almak için lütfen tıklayın: @kuzgunportal
Desteğinizi bekliyoruz.

[1]70 gündür kayıp olan Keldani çift: 65 yaşındaki Şmoni Diril ölü bulundu

<https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-51981936> Son erişim: 7.5.2020

[2] Aynı yerde.

[3] Mardin'de Bir Yakubi Başpiskoposun Katolikliğe Geçişi ve Yaşadığı Acımasızlık, "Conversion et souffrances d'un Archevêque jacobite a Mardin" Les Missions Catholiques, 17 Nisan 1914, s. 181-183. Çeviri: Mehmet Baytimur, Düzelti ve Notlama: Jan Beç-Şawoce.

[4] Mor Malke Manastırı Midyat'ın güneydoğusunda yaklaşık 20 km uzaklıkta kalır.

[5] Yaklaşık yıl 1849'da Turabdin'in Badëbbe köyünde dünyaya geldi. 1856'da Mor Awgin Manastırında Yakubi rahip oldu. Daha sonra burdan Ğazal diye adlandırılan Mor Yakub Manastırına geldi. En sonunda 1874'te ruhbanlıkta derecesi yükseltildiği Za'faran Manastırına geldi. Mart 1908'de Patrik II. 'Abdalla tarafından başpiskoposluğa Seweriyos adı ile atandı.

[6] Badëbbe Nsibin'in Kuzeydoğusunda yaklaşık 20 km uzaklıkta kalır.

[7] Peder Jozef Tıfınkçı, en son Lübnan'da 1926-1950 yılları arasında ruhbanlık görevinde bulundu.

[8] Bu pasaj ve ondan sonra gelen devamı, resmi bir şekilde Yakubi yanılısından el çekilmeyi içeriyor.

[9] Sevan Nişanyan, index Anatolicus'taki notunda: 1980'lerden beri terkedilmiş iken Almanya'dan dönen Süryaniler tarafından yeniden inşa edildi.

Kaynak: kuzgunportal.com

YAZARIN DİĞER YAZILARI: <https://tarihvetoplumlar.com/sait-cetinoglu/>